

Fremsat den 28. februar 2025 af Leila Stockmarr (EL), Pelle Dragsted (EL), Peder Hvelplund (EL), Rosa Lund (EL), Trine Pertou Mach (EL), Søren Egge Rasmussen (EL), Søren Søndergaard (EL), Victoria Velasquez (EL) og Mai Villadsen (EL)

Forslag til folketingsbeslutning

om at styrke kontrollen med håndtering af jord fra bygge- og anlægsprojekter

Folketinget pålægger regeringen inden udgangen af 2025 at gennemføre en gennemgang af den relevante lovgivning og nuværende praksis med det formål at forbedre kontrollen med håndtering af forurenede og potentielt forurenede overskudsjord fra bygge- og anlægsprojekter.

Den styrkede kontrol med håndtering af jord skal bl.a. omfatte følgende:

- Krav om, at overskudsjord håndteres og deponeres på lokaliteten for jordens oprindelse.
- En gennemgang af reglerne for håndtering af jord for at gøre det nemmere at genanvende den opgravede jord, hvor det er opgravet.
- Krav om, at bygherre skal betale direkte til jordhåndteringsanlægget.
- Krav om, at overskudsjord ikke må deponeres oven på eksisterende eller planlagte områder for indvinding af drikkevand.
- At kun § 33-godkendte anlæg i medfør af miljøbeskyttelsesloven kan modtage overskudsjord fra bygge- og anlægsprojekter.
- At anmelde- og analysekrav fremover skal gælde overalt i landet, og at anmeldelse skal ske til de miljøgodkendte

anlæg for modtagelse af jord og den region, hvor et sådant anlæg ligger.

- En autorisationsordning for alle aktører i jordhåndteringsager.
- Skærpede lovkrav til prøvetagning af jord, fysiske tilsyn og stikprøvekontrol.
- En gennemgang af jordflytningsbekendtgørelsen for at se, om der er behov for at tilføje relevante analyseparametre (f.eks. PFAS, pesticider og deres nedbrydningsstoffer) alt efter jordens oprindelse, og om der skal strammes op på reglerne for klassificering af jord, prøvetagning, transport og bortskaffelse og endeligt tilsyn og kontrol.
- En større gennemsigtighed og adgang til oplysninger for de relevante myndigheder.
- Et stop for al import af forurenede jord fra udlandet til nyttiggørelse og af byggeaffald, som ikke direkte kan genanvendes, eller som indeholder miljøfarlige stoffer.
- En analyse af fordele og ulemper ved at lade miljøtilsynet med forurenede jord overgå til regionerne eller staten.

De enkelte elementer er beskrevet nærmere i bemærkningerne.

Bemærkninger til forslaget

TV 2-dokumentaren »Den Sorte Svane« og andre eksempler har vist, hvor nemt det er at omgå reglerne og tjene penge på flytning og deponering af forurenede jord og andet affald fra bygge- og anlægsprojekter. Siden er den ene skandalesag efter den anden om håndtering af jord dukket op i medierne. De mange sager viser, at der er et stort behov for at stramme op på håndteringen af overskudsjord.

Behovet for at komme af med overskudsjord fra byggerier og anlægsarbejder er enormt i disse år. Det drejer sig om millioner af kubikmeter årligt på landsplan (Miljø og Fødevareudvalget, alm. del – svar på spørgsmål 311, folketingsåret 2024-25).

Der er dyrt at komme af med overskudsjord. Det giver et klart økonomisk incitament til at » snyde på vægten«, hvilket der desværre har været en række eksempler på det seneste år. Myndighedernes kontrol besværliggøres bl.a. af, at jorden transporteres på kryds og tværs af kommunegrænser, at jordaktører selv kan udføre prøvetagning, og at kommunerne har begrænset adgang til at kontrollere jordens forureningshistorik og analyseresultater.

Dette illustreres tydeligt i en konkret sag fra Morsø Kommune. Her gav kommunen i første omgang en lokal virksomhed afslag på at modtage forurenede jord, der oprindeligt stammede fra Københavns Kommune, fra virksomheden Scanfield i Køge Kommune. Efterfølgende fik Scanfield lavet nye jordanalyser, som viste, at jorden var mindre forurenede end tidligere angivet, hvorefter kommunen gav tilladelse til at modtage jorden. Da den modtagende virksomhed senere fik jorden analyseret, viste det sig, at 95 pct. af jordprøverne overskred miljøgodkendelsen fra kommunen (»Jorden er giftig: Tonsvis af forurenede jord fra oliedepot i København er dukket op på Mors«, Jyllands-Posten, den 31. oktober 2024).

Et andet problem er, at en del af overskudsjorden ender som såkaldt jordforbedring af landbrugsarealer, fordi dette er en væsentlig billigere løsning end deponering på et kontrolleret og miljøgodkendt depot. Efterspørgslen på at komme af med jord billigt medfører en god mulighed for en betydelig ekstra indtjening for jordejeren.

Sager fra bl.a. Køge og Gribskov Kommuner har vist, at der kan være tale om meget store jordmængder, der ikke kan begrunde ønsket om at fjerne lunger og huller på arealerne, og at der derfor er tale om egentlig deponering af jord frem for jordforbedring. Denne praksis er reelt umulig for den stedlige miljømyndighed (kommunen) at kontrollere, og det indebærer erfaringsmæssigt betydelig risiko for forurening af overfladevand, grundvand/drikkevand og landbrugsjord og ødelæggelse af bevaringsværdige landskaber. Sagerne viser, hvor nemt det er for jordaktører og jordejere at tjene store penge på deponering af overskudsjord på landbrugsjord – i nogle tilfælde i indvindingsområder for drikkevand – under dække af at udføre jordforbedring (»Billeder afslører byggeaffald i historisk naturområde«, tv2.dk, den 19. februar

2025, og dokumentaren »Operation X – Marken er giftig«, TV 2 Play, den 19. februar 2025).

Der findes ikke noget centralt overblik over, hvor meget jord der bliver flyttet rundt i Danmark på tværs af kommunegrænser. Konsulentfirmaet Niras oplyser, at de har foretaget en undersøgelse for Region Hovedstaden og Region Sjælland, hvor det fremgår, at der bliver anmeldt 7,5-10 mio. t jord pr. år alene i de to regioner. Det svarer ca. til 300.000 lastbiler pr. år med lidt over 30 t jord på hver. Det er imidlertid, som reglerne er i dag, ikke alt jord, der skal anmeldes (Miljø- Fødevareudvalget, alm. del – svar på spørgsmål 311, folketingsåret 2024-25). Man må derfor regne med, at der også er et stort mørketal. Alene i Københavns Kommune opgraves der årligt 3,2-3,8 mio. t jord i forbindelse med bygge- og anlægsprojekter (»Besvarelse vedrørende jordmængder i København«, Københavns Kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen, den 29. januar 2025).

Der er brug for et paradigmeskifte til en langt mere cirkulær tilgang til råstoffer som jord, sand og grus, som i stigende grad bliver en mangelvare for byggeri og anlæg (»Sand og grus bliver en mangelvare i Danmark og sætter kæmpeprojekter i fare«, Børsen, den 6. oktober 2022). Det er på høje tid, at vi sætter ind for dels at opgrave langt mindre jord, dels genanvende langt mere af den jord, der opgraves, i stedet for at den bliver kørt væk og deponeret på marker.

Konkret foreslås derfor, at Folketinget pålægger regeringen inden udgangen af 2025 at gennemgå den relevante lovgivning og praksis på området for at forbedre kontrollen med håndtering af forurenede og potentielt forurenede overskudsjord fra bygge- og anlægsprojekter ved at gøre følgende:

- 1) Indføre krav om, at overskudsjord så vidt muligt skal håndteres og deponeres på lokaliteten for jordens oprindelse for at minimere klimabelastningen, forurening, støj, støv, behovet for rent sand og grus samt belastningen af vejnettet og trafikgenerene. Alle større byggeprojekter skal derfor inkludere en plan for håndtering af overskudsjorden fra projektet. Hvis ikke det er muligt at deponere jorden lokalt, skal den beskrive og analyserede jord sendes til nærmeste § 33-godkendte anlæg.
- 2) Gennemgå reglerne for håndtering af jord for at gøre det nemmere at genanvende den opgravede jord, hvor det er opgravet. I dag skal jorden blive på byggepladsen for at kunne genanvendes samme sted, hvilket kan være vanskeligt ved f.eks. nedlægning af fjernvarmerør, kloakker og kabler ved veje og i byer, hvor man ønsker, at byggepladsen skal fylde mindst muligt for at minimere generne for trafikken.
- 3) Stille krav om, at bygherren skal betale direkte til jordhånderingsanlægget. Dermed bliver det bygherrens ansvar, at jorden når frem til et godkendt jordhånderingsanlæg, og det bliver sværere at snyde med det.

- 4) Indføre krav om, at overskudsjord ikke må deponeres oven på eksisterende eller planlagte områder for indvinding af drikkevand, herunder i udlagte boringsnære beskyttelsesområder (BNBO).
  - 5) Sikre, at kun § 33-godkendte anlæg i medfør af miljøbeskyttelsesloven lovligt kan modtage overskudsjord fra bygge- og anlægsprojekter. Dette vil mindske risikoen for, at landbrugsjord udnyttes til egentlige jorddeponier. Landmænd, der ønsker at modtage jord til dokumenteret jordforbedring, skal søge om tilladelse hos kommunen efter regler herom i miljøbeskyttelsesloven og planloven og kan derefter modtage ren jord til nyttiggørelse fra et § 33-godkendt anlæg. Det skal ikke være lovligt at modtage økonomisk kompensation for at modtage jord til jordforbedring.
  - 6) Sikre, at anmelde- og analysekrav fremover skal gælde overalt i landet og skal ske til de miljøgodkendte anlæg for modtagelse af jord og den region, hvor et sådant anlæg ligger. Det er i dag kun flytning af jord fra områdeklassificerede eller kortlagte arealer, der skal anmeldes af den kommune, hvor jorden kommer fra, idet jord fra landzoner som udgangspunkt anses som ren trods brug af pesticider og potentiel forurening fra andre miljøfremmede stoffer.
  - 7) Indføre en autorisationsordning for alle aktører i jordhåndteringssager, dvs. aktører, der står for at opgrave jorden, anmelde jordflytning og transportere jorden. Aktører kan få frataget deres autorisation, hvis de ikke efterlever reglerne for håndtering af jorden.
  - 8) Skærpe lovkravene til prøvetagning af jord, fysiske tilsyn og stikprøvekontrol. Prøvetagning af jord skal kun kunne udføres af en akkrediteret prøvetager med rådgiveransvar. Prøvefrekvensen skal tage udgangspunkt i viden om jordens oprindelse og give en rimelig vurdering af forureningsniveauet. Prøverne sendes til et akkrediteret analyselaboratorie, som skal sende analyseresultaterne direkte til den ansvarlige miljømyndighed.
  - 9) Gennemgå jordflytningsbekendtgørelsen for at se, om der er behov for at tilføje relevante analyseparametre (f.eks. PFAS, pesticider og deres nedbrydningsstoffer) alt efter jordens ophav, og om der skal strammes op på reglerne for klassificering af jord, prøvetagning, transport og bortskaffelse og endeligt tilsyn og kontrol. Der skal indføres særlige analyseparametre for jord fra landzone, der afspejler de potentielle forureningskilder her i forhold til jord fra byområder. Der skal tillige indføres ensrettede rammer for genanvendelse og nyttiggørelse af jord med henblik på at mindske brugen af nye, rene ressourcer.
  - 10) Sikre en større gennemsigtighed og adgang til oplysninger for de relevante myndigheder. Jord, der flyttes, skal uanset forureningsgrad anmeldes via en national digital anmeldelsesplatform, hvor jordens anmeldelse, modtagelse og dokumentation fremgår, så en eventuel forureningshistorik og analyseresultater af jorden er tilgængelige. Både afsenderkommunen og den modtagende kommune skal have adgang til at tilgå alle relevante oplysninger såsom historik, analyseresultater og mængder. Derudover skal systemet kunne bruges til udtrække data til statistik og overblik over omfanget af jordflytninger.
  - 11) Indføre et stop for al import af forurenede jord fra udlandet til nyttiggørelse og af byggeaffald, som ikke direkte kan genanvendes, eller som indeholder miljøfarlige stoffer. Vi skal ikke fylde vores deponier op med andre landes farlige affald.
  - 12) Analysere fordele og ulemper ved at lade miljøtilsynet med forurenede jord overgå til regionerne eller staten, hvor der er større specialiserede enheder, som ikke er begrænset af kommunegrænser og har et stærkere fagligt miljø omkring forurenede jord m.v.
- Enhedslisten foreslår, at etablering og drift af de miljøgodkendte modtageanlæg for jord og den forbedrede kontrol med håndtering af overskudsjord finansieres ved egenbetaling i form af gebyrer fra de aktører, som er involveret i jordhåndteringen i overensstemmelse med princippet om forureneren betaler.
- Omkostninger til den nationale anmeldelsesplatform og sagsbehandlingen hos myndighederne dækkes som hidtil af gebyret for jordanvisninger.
- Folketinget pålægger samtidig regeringen at skitsere de forventede økonomiske udgifter ved at forbedre kontrollen som skitseret i forslaget.

Skriftlig fremsættelse

Leila Stockmarr (EL):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om at styrke kontrollen med håndtering af jord fra bygge- og anlægsprojekter.

(Beslutningsforslag nr. B 162)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.